

LAUSUNTO 16.5.2024

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Viite: Hanke VM086:00/2024

Esitysluonnoksen tarkoituksena on korottaa yleinen arvonlisäverokanta ja vakuutusmaksuveron verokanta 24 prosentista 25,5 prosenttiin.

Esitysluonnoksen mukaan lausuntoa asiasta on pyydetty esityksen kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja elinkeinoelämän etujärjestöiltä. Mikro- ja yksinyrittäjät ry (MYRY) toimii mikro- ja yksinyrittäjien etujärjestönä. Arvonlisäveron korotuksesta yrityksille aiheutuvat negatiiviset vaikutukset kohdistuvat rankimmin kaikkein pienimpiin yrityksiin. Mikro- ja yksinyrittäjät ry pitää tämän vuoksi erikoisena, että se ei ole ollut mukana lausuntopyynnön jakelussa. Esitysluonnoksen julkaisemisessa ja kuulemisessa olisi muutenkin tullut hyödyntää lausuntopalvelu.fi -palvelua, jolloin monet muutkin yrittäjä- ja toimialajärjestöt olisivat voineet nostaa esille omia näkemyksiään.

Puutteelliset vaikuttavuusarviointit

Arviointi esitysluonnoksen yritysvaikutuksista on jäänyt erittäin pintapuoliseksi. Vaikutukset satojen tuhansien arvonlisäverovelvollisten yritysten ja muiden toimijoiden joukkoon, johon verokannan muutos kohdistuu, on tyydytty toteamaan yhden sivun mittaisella tekstillä.

Huomionarvoista on, että samaan aikaan toteutumassa oleva arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen tulee myös vaikuttamaan merkittävästi pienimpien yritysten toimintamahdollisuuksiin. Vaikuttavuusarvioinnissa ei kuitenkaan ole edes mainittu arvonlisäveron alarajaa tai alarajahuojennusta sekä sen poistumista vuoden 2025 alusta.

Alarajahuojennuksen poistumista koskevan esitysluonnoksen mukaan sen piirissä olevia yrityksiä on noin 80 000 eli erittäin huomattava määrä. Alarajahuojennuksen poistumisella sekä arvonlisäverokantojen korottamisella on pitkälti samat negatiiviset vaikutukset, ja verorasitteen kasvu kohdistuu erityisesti työvoimavaltaisiin mikro- ja pienyrityksiin, joiden arvonlisäverolliset ostot ovat vähäisiä myyntiin nähden.

Alarajahuojennuksen määrään vaikuttaa myös maksettava vero, joten verokannan muuttaminen kesken kalenterivuoden vaikuttaa niin huojennuksen kuin maksettavaksi jäävän veron määrään. Nyt alarajahuojennuksen piirissä olevien kymmenien tuhansien yritysten osalta olisi vähintäänkin kohtuullista, että verokannan muutosta olisi esityksessä pohdittu huojennuksenkin kannalta edes jonkinlaisten esimerkkien valossa.

Hallitus on todennut useasti, ettei työn ja yrittämisen verotusta kiristetä ja että hallitusohjelma on kasvun ohjelma. Silti verokantojen korottaminen ja alarajahuojennuksen poistuminen kohdistuvat kaikkein eniten pienimpiin yrityksiin ja erityisesti yksin- ja mikroyrittäjiin ja ovat käytännössä veronkiristys. Yleisen arvonlisäverokannan nostaminen 25,5 %:iin tekee Suomen verokannasta kireämmän kuin muissa Pohjoismaissa, ja toiseksi korkeimman EU:ssa.

Esitysluonnos tulee toteutuessaan kasvattamaan mikro- ja pienyritysten verorasitusta ja yhdessä muiden tulossa olevien muutosten myötä heikentämään veropoliittisia kannusteita yrittäjyyteen, mikä on täysin vastoin hallitusohjelman kirjauksia. Pienten yritysten, jotka myyvät palveluita ja tuotteita kuluttajille, ei ole läheskään aina mahdollista siirtää lisääntyvää veroa täysimääräisenä kuluttajahintoihin, jolloin se jää yritykselle lopulliseksi kustannukseksi ja heikentää kannattavuutta.

Taloudellisen taantuman rajalla, inflaation kiristyessä ja kuluttajien ostovoiman heikentyessä pienten yritysten ei ylipäättäen ole helppo korottaa hintojaan. Ja vaikka yhden yksittäisen palvelun tai tuotteen hinta ei näennäisesti nousisi paljon, ostavat kuluttajat tuhansia tuotteita ja palveluita vuosittain, ja yleisen arvonlisäveron korotus vaikuttaa merkittävästi kokonaisostovoimaan, ja myös ostopäätöksiin sekä ostokäyttäytymiseen.

Tässä esitysluonnoksessa on käsitelty vain yleisen verokannan muuttamista. Samaan aikaan hallituksen suunnitelmissa on myös alimman 10 prosentin verokannan korottaminen 14 prosenttiin, samoin kuin makeisten ja suklaan verokannan korottaminen 14 prosentista peräti 25,5 prosenttiin. Myös muita verokantojen muutoksia on vireillä. Vaikka nämä muutokset onkin pilkottu erillisiin hankkeisiin ja tulossa oleviin hallituksen esityksiin, olisi nekin ehdottomasti syytä tuoda esiin yleisen verokannan muutoksen yritysvaikutuksia arvioitaessa.

Muutosten yhteisvaikutus yrittäjien eläkemaksujen nousun ja sosiaalietuuksien heikentämisen kanssa voivat hyvinkin olla viimeinen niitti yritystoiminnan lopettamiseen monelle nyt kannattavuusrajalta kamppailevalle mikro- ja pienyritykselle. Tätä yhteisvaikutusta ei esitysluonnoksessa ole edes arvioitu ja selvittämättä on jäänyt myös arvio arvonlisäveromuutosten takia lopettavien yritysten määrästä, jolla on paljon merkitystä kokonaisverokertymän kannalta.

Poikkeuksellisen lyhyt siirtymäaika ja paljon hallinnollista lisätaakkaa

Yleisen arvonlisäverokannan korottaminen on tarkoitus viedä läpi kiireellisenä ja korotus on tulossa voimaan jo syyskuun alussa. Toimeenpanoaika on valitettavan lyhyt ja muutokset joudutaan toteuttamaan pääosin kesälomakauden kuluessa, mikä vielä lisää muutoksesta yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Verokannan muutoksesta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset rasittavat suhteellisesti enemmän pieniä yrityksiä. Tätä vielä korostaa muutoksen voimaantulo kesken kalenterivuoden. Alarajahuojennuksen piirissä olevien yritysten kannalta ja arvonlisäveron neljännesvuosi-ilmoittajien osalta verokannan muutoksen voimaantuloajankohta on erityisen ongelmallinen.

Alimman 10 prosentin verokannan korottaminen 14 prosenttiin, samoin kuin eräiden muiden hyödykkeiden verokantojen muutokset, ovat tämänhetkisen tiedon mukaan tulossa voimaan vuoden 2025 alusta. Samaan ajankohtaan osuu myös arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen. Arvonlisäverojärjestelmään on siten tulossa vain neljän kuukauden välein erittäin merkittäviä muutoksia, joista aiheutuva hallinnollinen työ ja kustannukset ovat merkittävä taakka mikroyrityksille sekä ristiriidassa hallituksen norminpurkutalkoiden kanssa.

Hallitusohjelman mukaan lainsäädännön yritysvaikutusten sekä kustannus- ja kilpailukykyvaikutusten arviointia vahvistetaan, jotta uudella sääntelyllä yrityksille tuleva hallinnollinen taakka ja kustannukset tunnistetaan. Lisäksi yrityksiä koskevat lainsäädäntöuudistukset toteutetaan hallitusohjelman mukaan riittävän pitkällä siirtymäajoilla, jotta yrityksille jää aikaa sopeuttaa toimintaansa. Nämä seikat on nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa sivuutettu täysin.

MYRY:n kannanotot

Mikro- ja yksityisrittäjät ry vaatii, että arvonlisäverokantojen korottaminen on ehdottomasti otettava huomioon alarajahuojennuksen poistamista käsiteltäessä. Alarajahuojennuksen poistumisen kompensointi arvonlisäveron alarajaa tuntuvasti nostamalla on verokantojen korottamisen takia nyt entistäkin tärkeämpää, jotta edes osalle mikroyrityksistä jätetään liikkumavaraa ja instrumentteja kasvuun. Nykyinen 15 000 euron alaraja ei kannusta mihinkään muuhun kuin vain hyvin sivutoimiseen tai harrastusluontoiseen yritystoimintaan.

Mikro- ja yksityisrittäjät ry:n mielestä yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia lisätään tarpeettomasti vain muutaman kuukauden välein voimaan tulevilla merkittävillä muutoksilla arvonlisäverojärjestelmään. Näin merkittäville muutoksille tulisi olla riittävä toimeenpano-aika, joka on nyt jäämässä aivan liian lyhyeksi. Lisäksi erityisesti pienimmille yrityksille ei ole nyt jäämässä kohtuullista aikaa pohtia muutosten vaikutuksia omaan toimintaansa ja toiminnan jatkamisedellytyksiin.

Lopuksi

Mikro- ja yksityisrittäjät ry katsoo, että esitysluonnoksen yritysvaikutusten arviointia on täsmennettävä. Lainsäädännön arviointineuvosto huomautti puutteellisista vaikutusarvioista jo alarajahuojennuksen poistumista koskevassa esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa. Nyt yleisen verokannan korottamista koskevassa esitysluonnoksessa yritysvaikutukset on selvitetty vielä paljon tätäkin puutteellisemmin, eikä yritysten toimintaympäristön kokonaiskuvaa ole tarkasteltu ollenkaan.

MIKRO- JA YKSINYRITTÄJÄT RY

Liisa Hanén
Puheenjohtaja